

Nederlandse versie

Verslag van de

9^e vergadering van subcommissie "G" Eems-Dollard van de Permanente Nederlands-Duitse Grenswaterencommissie d.d. 18 mei 2000 in Leer (Duitsland)

Deelnemers:

Nederlandse delegatie:

J.R. Hoogland	(Rijkswaterstaat Noord-Nederland)	voorzitter
K. Luttje	(Rijkswaterstaat Noord-Nederland)	delegatielid
L. Schiltkamp	(waterschap Hunze en Aa's)	delegatielid
J. Kunst	(provincie Groningen)	deskundige
mw. M. Datema	(Ministerie LNV, Directie Noord)	ad hoc deskundige
F. van Bentum	(Rijkswaterstaat Noord-Nederland)	delegatielid en secretaris

Duitse delegatie:

G. Krause	(Niedersächsisches Umweltministerium)	voorzitter
J. Jeß	(Landkreis Leer)	delegatielid
J. Hopkes	(Rheider Deichacht)	delegatielid
O. Franzius	(Wasser- und Schifffahrtsdirektion Nordwest)	permanente deskundige
K. Wenn	(Bezirksregierung Weser-Ems, Ast. Aurich)	deskundige
P.J. von Holdt	(Bezirksregierung Weser-Ems)	delegatielid en secretaris

Status van waarnemer:

J. Enemark	Common Wadden Sea Secretariat	directeur CWSS
------------	-------------------------------	----------------

1. Opening

De voorzitter van de Duitse delegatie, de heer Krause, opent als wisselend voorzitter de vergadering en heet alle deelnemers van harte welkom, in het bijzonder de Nederlandse delegatie en de heer Enemark.

Hij bedankt de heer Jeß voor het feit dat de Landkreis Leer de „Haneburg“ wederom beschikbaar heeft gesteld als vergaderruimte.

In zijn welkomstwoord geeft de heer Krause uitdrukking aan de gevoelens van ontzetting en deelneming bij de leden van de Duitse delegatie alsmede de totale Duitse bevolking vanwege de vreselijke vuurwerkcramp die de Nederlandse burens en in het bijzonder de burgers van de stad Enschede heeft getroffen en veel leed heeft veroorzaakt onder de bevolking.

De heer Hoogland bedankt de Duitse delegatie voor het getoonde medeleven.

Verbijsterd en bedroefd neemt de vergadering kennis van het feit dat de heer Vennix, lid van de Nederlandse delegatie, op 42-jarige leeftijd plotseling is overleden. Alle aanwezigen staan op en gedenken de overledene.

De heer Hoogland deelt mede dat tot eind 1999 twee vertegenwoordigers van de waterschappen lid waren van de Nederlandse delegatie, maar dat nu - na samenvoeging - nog slechts één persoon lid is namens de waterschappen. Deze functie zou worden bekleed door de heer Vennix.

De heer Menninga (provincie Groningen), die ziek is geweest, wordt vervangen door de heer Kunst. De heer ter Laak is wegens ziekte afwezig, de heer Oosterveld wegens andere verplichtingen. Als nieuw lid van de Nederlandse delegatie neemt de heer Luttje voor de eerste maal deel aan de vergadering.

De heer Krause laat weten dat de heer Faida wegens persoonlijke omstandigheden is verhinderd.

2. Vaststelling van de agenda

Op voorstel van de heren Hoogland en Krause wordt besloten dat de vergadering zich zal houden aan de bij de uitnodiging gevoegde agenda.

3. Vaststelling van het verslag van de 8^e vergadering van subcommissie „G“ Eems-Dollard d.d. 16 december 1999 in Slochteren (NL)

Er worden geen bezwaren of opmerkingen met betrekking tot de inhoud en de vorm van het verslag naar voren gebracht. Het verslag wordt overeenkomstig vastgesteld, zowel in de Duitse als in de Nederlandse versie.

De heren Hoogland en Krause ondertekenen zowel de Duitse als de Nederlandse versie van het verslag van de 8^e vergadering van subcommissie „G“ Eems-Dollard (d.d. 16-12-1999 in Slochteren).

4. Mededelingen (uit de Eemskommissie)

De heer Hoogland deelt mede dat in de verslagperiode geen vergadering van de Eemskommissie heeft plaatsgevonden, en dat de activiteiten waren beperkt tot contacten tussen deskundigen. Dienaangaande verwijst de heer van Bentum naar een gesprek dat deskundigen hebben gevoerd op 27 april jl.

5. Storten van baggerspecie

De heer Franzius deelt mede dat het WSA Emden voornemens is om ca. 500.000 m³ baggerspecie te storten in de Mond van de Dollard.

Aan Nederlandse zijde is volgens de heer van Bentum Groningen Seaports van plan om ca. 2,0 miljoen m³ baggerspecie te storten. De mogelijke gevolgen van het storten van baggerspecie dienen vooraf te worden besproken, waarbij kan worden aangenomen dat de deskundigen het in principe eens zullen worden.

De heer Krause verwijst naar het Eems-Dollard-milieuprotocol alsmede de voorwaarden en criteria die daarin zijn vastgelegd. De heer Franzius merkt op dat in geval van een onderzoeksprogramma tevens rekening dient te worden gehouden met de HABAK.

De heer Krause wijst op de noodzaak om de criteria waaraan dient te worden voldaan bilateraal af te stemmen in een gemeenschappelijk document. Het is van fundamenteel belang dat is gegarandeerd dat het storten van baggerspecie in het

Verdragsgebied niet leidt tot blijvende schade. De heer van Bentum merkt op dat op dit moment in het kader van een proef 700 m³ baggerspecie wordt gestort. Daarbij wordt de verspreiding alsmede de extra vertroebeling die hierdoor ontstaat, onderzocht als onderdeel van een onderzoek naar de verspreiding van baggerspecie.

6. Sperrwerk/stuw in de Eems bij Gandersum

De heer Wenn deelt mede dat de tijdens de laatste vergadering gevormde werkgroep "Zuurstofgehalte Eems-Dollard" op 3 mei jl. in Gandersum haar eerste vergadering heeft gehouden. In de Nederlandse delegatie, onder voorzitterschap van de heer Nijdam (Rijkswaterstaat Noord-Nederland), waren naast Rijkswaterstaat de provincie Groningen en het waterschap Hunze en Aa's vertegenwoordigd. In de Duitse delegatie waren naast de Bezirksregierung Weser-Ems het WSA Emden, het Niedersächsischer Landesbetrieb für Wasserwirtschaft und Küstenschutz (NLWK) en het Projektteam Emssperrwerk vertegenwoordigd.

Tijdens de vergadering is gesproken over de wederzijdse standpunten en zijn de richtwaarden voor zuurstof afgestemd op de desbetreffende EU-richtlijnen.

Een ander punt van bespreking was de toelichting op het op te stellen bedrijfsplan met betrekking tot het Sperrwerk in de Eems. Dit bedrijfsplan is het belangrijkste agendapunt van de eerstvolgende vergadering.

De heer Schiltkamp bericht over de bijeenkomst van deskundigen d.d. 13 maart jl. met betrekking tot het thema stroomsnelheid. Tijdens deze bijeenkomst is de opgestelde risicoanalyse toegelicht. Daarnaast is op uitvoerige en bevredigende wijze informatie verstrekt door het Projektteam Emssperrwerk.

De heer Hoogland onderstreept het belang van vertrouwenwekkende samenwerking, zodat er geen informatiegebrek ontstaat.

De heer Krause geeft de actuele stand van zaken weer met betrekking tot het Sperrwerk.

Nadat de bouw van het Sperrwerk eerst bij rechterlijk besluit was stilgelegd heeft de Bezirksregierung Weser-Ems op het planvaststellingsbesluit (d.d. 14-08-1998) een herzieningsbesluit (d.d. 22-07-1999) doen volgen, waarin vergunning is verleend voor „onmiddellijke uitvoering“. Daarop konden de bouwwerkzaamheden worden hervat.

Het Verwaltungsgericht Oldenburg heeft diverse verzoeken tot het opnieuw afkondigen van een bouwstop afgewezen. Het Oberverwaltungsgericht (OVG) heeft echter beroep hiertegen toegestaan. Over de ingediende beroepschriften is op dit moment nog geen beslissing genomen.

De door de natuurbeschermingsorganisaties aangevoerde argumenten hebben het OVG er niet toe bewogen opnieuw een bouwstop af te kondigen. In oktober 1999 zijn de bouwwerkzaamheden daadwerkelijk voortgezet.

7. FFH-richtlijn

Mevrouw Datema deelt mede dat met betrekking tot de begrenzing van natuurbeschermingsgebieden en de bezwaren van de Wasser- und Schifffahrtsverwaltung (WSV) dienaangaande inmiddels op basis van artikel 6 van het Eems-Dollard-milieuprotocol zeer constructieve afspraken zijn gemaakt met het Wasser- und Schifffahrtsamt Emden (WSA). Er is een gemeenschappelijk concept

opgesteld, gebaseerd op diverse officiële voorschriften. Hierdoor is het gerezen conflict verleden tijd.

De heer Franzius bevestigt dat een constructieve oplossing is gevonden.

De heer Krause deelt mede dat momenteel op basis van de Trilaterale Waddensamenwerking door Niedersachsen overleg wordt gevoerd over de vraag, of het buiten het betwiste gebied gelegen Duitse gedeelte van de Dollard dient te worden opgenomen in het Nationalpark Niedersächsisches Wattenmeer.

Op het desbetreffende gebied zijn momenteel reeds wettelijke bepalingen op het gebied van natuurbescherming van toepassing (natuurmonument, gebied waarop de EU-habitatrichtlijn van toepassing is, § 28a-gebied volgens de Naturschutzgesetz van Niedersachsen).

Er zijn plannen voor een wijzigingswet met betrekking tot het Waddenzeegebied.

De heer Hopkes tekent voor het geval er reden tot bezorgdheid mocht zijn dat het dijkonderhoud in gedrang komt algemene bezwaren aan tegen de uitbreiding van het nationale park.

8. EU-vogelrichtlijn

Volgens de heer Kunst is de werkgroep Milieu van de NHI (Nieuwe Hanze Interregio) voornemens om een conferentie te organiseren met betrekking tot het thema FFH- en Vogelrichtlijn. Tijdens deze conferentie zullen de betrokken en andere geïnteresseerde instanties, met name de Duitse "Kreise" en de Nederlandse en Duitse gemeenten, uitvoerig worden geïnformeerd over doelstellingen en gevolgen.

9. Stand van zaken m.b.t. het Plan van Aanpak - onderdeel Waterkwaliteit

De heer Enemark wijst op het feit dat het op basis van het Plan van Aanpak opgestelde rapport „Chemische monitoring van het Eemsestuarium“, dat momenteel wordt afgerond, wat betreft de inhoud als Quality Status Report geldt.

De in dit rapport vastgelegde aanbevelingen dienen volgens de heer Enemark door de politiek te worden beoordeeld, waarna dient te worden bekeken in hoeverre actie dient te worden ondernomen.

Tegen de achtergrond van de erkende noodzaak om een gemeenschappelijke normering te ontwikkelen voor het beoordelen van de waterkwaliteit van kustwateren, wordt naar aanleiding van het in de laatste vergadering gevoerde overleg over de financieringsmogelijkheden gevraagd naar het resultaat van de aan Nederlandse zijde ondernomen actie tot verkrijging van EU-middelen. De heer van Bentum antwoordt dat het project helaas is afgewezen, en dat de kans op cofinanciering door de EU nu zeer gering is. Inmiddels is een bureau ingeschakeld dat zeer deskundig is op het gebied van het EU-subsidierecht om de kansen op alsmede de mogelijkheden tot verkrijging van subsidie en het indienen van een doelgerichte aanvraag te onderzoeken.

De heer Wenn deelt mede dat er plannen zijn om het project te laten opnemen in het programma Interreg III.

Volgens de heer Enemark is het van belang dat alle mogelijkheden worden benut die de kans op het verkrijgen van subsidie vergroten. Hij adviseert een aanvraag in te dienen in het kader van de trilaterale samenwerking en biedt zijn steun aan.

De heer Krause wijst op het feit dat in de laatste vergadering van de Permanente Grenswaterencommissie eveneens is gediscussieerd over de ontwikkeling van een gemeenschappelijk beoordelingssysteem alsmede de daaraan verbonden ontwikkelingskosten en financieringsmogelijkheden. Daarbij heeft de voorzitter van de Duitse delegatie, de heer Dr. Holzwarth, BMU, aangegeven dat hij bereid is om zich bij de EU in te zetten voor de financiering van een beoordelingssysteem voor de waterkwaliteit van kustwateren.

De werkgroep Waterkwaliteit wordt verzocht om op basis van het door haar opgestelde rapport „Chemische monitoring van het Eemsestuarium“ zo concreet mogelijke aanbevelingen te ontwikkelen die verwijzen naar het onderzoeksrapport. De heer Krause informeert naar de mogelijkheden van de werkgroep om een overzicht van de lozingen samen te stellen alsmede de tijd die hiervoor nodig is. De heer Wenn deelt mede dat op dit moment het opstellen van het waterkwaliteitsrapport prioriteit heeft.

Tegen de achtergrond van de gewenste en verwachte actie naar buiten toe wordt de werkgroep belast met het nogmaals realistisch bijwerken van de in het Plan van Aanpak voor de desbetreffende activiteiten vastgelegde termijnen en tijdschema's.

10. Stand van zaken m.b.t. het Plan van Aanpak - onderdeel Natuurbehoud

De stand van zaken is ongewijzigd. Gewezen wordt op het feit dat afstemming heeft plaatsgevonden met de WSV.

11. Kaderrichtlijn Water

De heer Hoogland bericht over het door de EU ontwikkelde idee om voor de stroomgebieden van de grote rivieren coördinatiecentra in het leven te roepen die worden belast met het coördineren van plannen met betrekking tot het waterbeheer. Wat betreft de kustgebieden ligt het in de bedoeling om deze af te bakenen en vervolgens in te delen bij de stroomgebieden van de grote rivieren.

De heer Hoogland licht aan de hand van een kaart een Nederlands voorstel toe met betrekking tot de indeling van de stroomgebieden, waarbij hij met name ingaat op de voorgestelde afbakening tussen het Rijn- en het Eemsgebied. In dit Nederlandse voorstel ligt de grens ongeveer ter hoogte van Rottumeroog.

Vastgesteld wordt dat een dergelijke afbakening, waarbij delen van de Eemsmonding worden ingedeeld bij het Rijngebied, ook delen van het „betwiste gebied“ zou betreffen waarop het Eems-Dollardverdrag van toepassing is. In zoverre geldt subcommissie „G“ Eems-Dollard als rechtstreeks betrokkene.

De heer von Holdt merkt op dat de voorgestelde afbakening op een andere, voor zover hem bekend eveneens door Nederland vervaardigde kaart aanzienlijk verder naar het westen ligt. De heer Hoogland laat weten dat dit geen officieel voorstel betrof.

Een afsluitend standpunt met betrekking tot de door Nederland voorgestelde afbakening wordt niet ingenomen.

De heer Hoogland geeft de mogelijke uitbreiding van de bevoegdheid van subcommissie „G“ tot het stroomgebied van de Eems in overweging. Er volgt echter geen discussie over dit idee.

12. Bestrijding van de bisamrat

De heer Krause deelt mede dat in Duitsland de wettelijke grondslag voor de bestrijding van de bisamrat is gewijzigd, waardoor organisatorische veranderingen hebben plaatsgevonden.

Terwijl voorheen de Landwirtschaftskammern (landbouwschappen) op basis van de Pflanzenschutzgesetz verantwoordelijk waren voor de bestrijding van de bisamrat, is deze verantwoordelijkheid per 1 januari 2000 overgegaan op de instantie die verantwoordelijk is voor het onderhouden van water en dijken. Derhalve vindt de bestrijding van de bisamrat - in de noodzakelijke omvang - nu plaats in het kader van de verplichting tot het dijkonderhoud en waterbeheer.

De instanties die nu verantwoordelijk zijn voor de bestrijding worden echter nog steeds ondersteund door de Landwirtschaftskammern. Zij voeren nog steeds diverse taken uit, met name de algehele controle op aantasting, de technische organisatie van grootschalige bestrijdingsmaatregelen, de deskundige opleiding en advisering van de vangers alsmede de advisering van de desbetreffende organisaties en overheidsinstanties. In zoverre dient te worden aangenomen dat niet hoeft te worden gevreesd voor een breuk in de bestrijding van de bisamrat.

De vangers dienen tijdens hun werkzaamheden de diverse wettelijke bepalingen met betrekking tot de bescherming van dieren in acht te nemen. Om deze reden dienen zij ook een overeenkomstig bewijs van vakbekwaamheid te overleggen.

De leden van de Nederlandse delegatie spreken de wens en de verwachting uit dat de bestrijding van de bisamrat met name in het grensgebied niet zal verminderen.

Afgesproken wordt om in de subcommissie informatie te blijven uitwisselen omtrent aantasting en bestrijding.

De heer von Holdt wordt verzocht het jaarverslag 1999 met betrekking tot het voorkomen en de bestrijding van de bisamrat in het Weser-Eemsgebied als bijlage bij het verslag van de vergadering te voegen.

13. Rapport „Levende Eems – ontwikkelingsplan voor Eems en Dollard“ van de milieu-organisaties

De voorzitters delen de vergadering mede dat de Nederlandse natuurbeschermingsorganisatie Waddenvereniging heeft verzocht om in het kader van de vergadering van de subcommissie officieel het onderzoeksrapport „Levende Eems – herstelplan voor Eems en Dollard“ te mogen overhandigen. De opdracht voor dit onderzoek is verstrekt door de Waddenvereniging in samenwerking met andere natuurbeschermingsorganisaties die actief zijn in het Eems-Dollardverdragsgebied. Het onderzoek is verricht door het Belgische Instituut voor Natuurbehoud.

De heer Krause spreekt zijn verwondering uit over het feit dat het instituut dat het onderzoek heeft verricht blijkbaar geen contact heeft opgenomen met de overheidsinstanties in het Eems-Dollardverdragsgebied.

Verder wijst hij op het feit dat de zowel door de heer Hoogland en hemzelf als de secretarissen ondernomen pogingen om vooraf inzage te krijgen in het rapport helaas zonder succes zijn gebleven. Om deze reden is - in overleg met de heer Hoogland - niet ingegaan op het verzoek van de Waddenvereniging om een officieel forum beschikbaar te stellen voor het overhandigen van het onderzoeksrapport aan de overheid.

De heer Krause heeft de Waddenvereniging weliswaar laten weten dat de subcommissie "G" Eems-Dollard van de Permanente Nederlands-Duitse Grenswaterencommissie in principe geïnteresseerd is in de resultaten van het onderzoek, maar heeft daarbij tegelijkertijd gewezen op de noodzaak om eerst uitgebreid inzage te verlenen in het onderzoeksrapport.

De heer Hoogland is voornemens om de Waddenvereniging een schrijven met dezelfde strekking te sturen.

14. Algemene informatie/diversen

De heer Enemark bericht over een trilateraal project dat onlangs van start is gegaan. Dit project beoogt de belangstelling van de burgers te wekken voor speciale waarden die aanwezig zijn in het Waddengebied en vanuit historisch en cultureel oogpunt van internationaal belang zijn. De aanwezigheid van enkele tientallen kastelen is namelijk uniek op de wereld. Zij dienen te worden geïnventariseerd, in kaart te worden gebracht en te worden geanalyseerd. Doel van het project is een duurzaam behoud.

Het project valt onder de bevoegdheid van de Bezirksregierung Lüneburg.

De heer Wenn vraagt onder welke voorwaarden de door de subcommissie opgestelde documenten openbaar dienen te worden gemaakt. Verwezen wordt naar de afspraak die reeds enige tijd geleden is gemaakt dat documenten uitsluitend in afzonderlijke gevallen en op speciaal verzoek worden doorgestuurd.

15. Volgende vergadering van de subcommissie

De 10^e vergadering van de subcommissie „G“ zal plaatsvinden op:

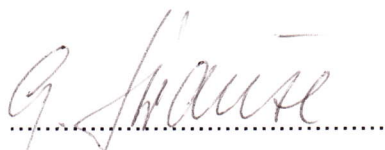
dinsdag 21 november 2000
aanvang: 15:00 uur
in Nieuweschans (NL).

Voor de voorbespreking door de beide delegaties is vanaf 14:00 uur vergaderruimte beschikbaar.

16. Sluiting

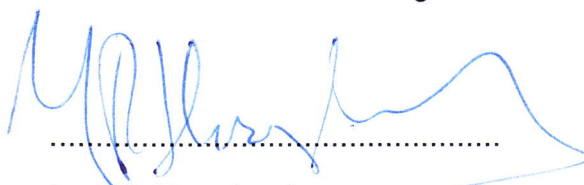
De heer Krause sluit de 9^e vergadering en bedankt alle deelnemers voor hun bijdrage aan deze succesvolle vergadering.

De voorzitter
van de Duitse delegatie

MR G. Krause

De voorzitter
van de Nederlandse delegatie

Ir. J.R. Hoogland

Datum: 21 november 2000

Onderstaand is de Nederlandse vertaling van een in het Duits opgestelde en afgestemde aanbeveling van de werkgroep "Zuurstof in de Eems" aan de Subcommissie G (Eems-Dollard) van de Duits-Nederlandse Grenswatercommissie.

Juli 2000

Aanbeveling van de werkgroep "Zuurstof in de Eems", Duits-Nederlandse Grenswatercommissie, Subcommissie G (Eems-Dollard).

De Nederlandse regering staat op het standpunt dat de bouw en het gebruik van het "Emssperrwerk" geen belangrijke nadelige gevolgen mogen hebben voor het Eems-Dollardestuarium en de Waddenzee. Het standpunt van de Nederlandse regering werd indertijd op grond van de daartoe geboden gelegenheid op grond van internationaalrechtelijke regelingen en afspraken over milieu-effectrapportage rond grensoverschrijdende gevolgen opgesteld. In dit verband heeft de Nederlandse regering de wens uitgesproken te onderzoeken of in plaats van het in het "Planfeststellungsbeschluss" vastgelegde minimum zuurstofgehalte voor een stuwsluiting van 4mg/l onder de 10 graden Celsius een gehalte van 5 mg/l zou kunnen worden voorgeschreven.

In een briefwisseling tussen de milieuministers van Niedersachsen en Nederland W. Jüttner en J. Pronk is afgesproken deze vraag aan de Subcommissie Eems-Dollard van de permanente Duits-Nederlandse Grenswatercommissie ter beoordeling voor te leggen. De Subcommissie heeft een werkgroep opgedragen deze beoordeling te maken.

De werkgroep constateert:

- In de Eems en Eems-Dollard van Hebrum tot Borkum/Rottumeroog zijn de EU-richtlijnen voor viswater en schelpdierwater niet van toepassing.
- De Nederlandse norm voor oppervlaktewater is een temperatuursonafhankelijk minimum zuurstofgehalte van 5 mg/l.
- Rekening houdend met de temperatuursafhankelijkheid van het zuurstofverbruik heeft men in het "Planfeststellungsbeschluss" bij de opstelling van de randvoorwaarden voor een stuwsluiting gesteld dat hoe hoger de watertemperaturen zijn des te hoger ook de uitgangshealten van zuurstof moeten zijn: 6 mg/l boven de 12°C, 5 mg/l tussen de 12° en 10°C en 4 mg/l onder de 10°C.
- In het besluit van het Gerechtshof Oldenburg van 26 oktober 1999 is onder andere de volgende uitspraak over het aspect zuurstof gedaan: "de initiatiefnemer heeft in zijn conclusie van 1 oktober 1999 ook overtuigend aangegeven dat deze zuurstofwaarde van 4 mg/l bij watertemperaturen van 10°C of lager weinig problematisch is, daar bij deze temperaturen geen noemenswaardig zuurstofverbruik, met mogelijke schade voor levende wezens, praktisch meer optreedt, ook niet in het geval van stuwing. Dit heeft de initiatiefnemer door verwijzing naar wetenschappelijke literatuur aannemelijk gemaakt.
- Uit natuurmetingen van de "Gewässerkundlichen Landesdienstes" in de Eems blijkt duidelijk de bekende afhankelijkheid tussen zuurstof en watertemperatuur. Onder de 12°C respectievelijk 10°C hoeft geen rekening meer te worden gehouden met zuurstoftekorten.
- De aanvullende bepalingen in het "Planfeststellungsbeschluss" geven aan dat de opdracht voor monitoring is de effecten van de stuwing van de Eems op het milieu te onderzoeken en eventuele beïnvloedingen aan te tonen. Het gebruik van het "Sperrwerk" dient bij wezenlijke negatieve effecten dienovereenkomstig te worden aangepast.

Op basis van deze constatering adviseert de werkgroep niet langer te discussiëren over 4 of 5 mg/l zuurstof, maar ervoor te zorgen dat het monitoringsprogramma garandeert dat eventuele nadelige gevolgen worden vastgesteld. De aanvullende bepalingen rond waterkwaliteit garanderen dat bij vastgestelde wezenlijke negatieve effecten het gebruik van het "Sperrwerk" wordt aangepast.

Deutsche Fassung der

Niederschrift über die

9. Sitzung des Unterausschusses G, Ems-Dollart, der Ständigen Deutsch/Niederländischen Grenzgewässerkommission, am 18. Mai 2000 in Leer (Deutschland)

Teilnehmer:

Niederländische Delegation:

J.R. Hoogland	(Rijkswaterstaat Noord-Nederland)	Obmann
K. Luttje	(Rijkswaterstaat Noord-Nederland)	Mitglied
L. Schiltkamp	(Waterschap Hunze en Aa's)	Mitglied
J. Kunst	(Provincie Groningen)	Sachverständiger
Frau M. Datema	(Direktion Noord, Ministerium LNV)	ad hoc Sachverständige
F. van Bentum	(Rijkswaterstaat Noord-Nederland)	Mitglied und Sekretär

Deutsche Delegation:

G. Krause	(Niedersächsisches Umweltministerium)	Obmann
J. Jeß	(Landkreis Leer)	Mitglied
J. Hopkes	(Rheider Deichacht)	Mitglied
O. Franzius	(Wasser- und Schifffahrtsdirektion Nordwest)	ständiger Sachverständiger
K. Wenn	(Bezirksregierung Weser-Ems, Ast. Aurich)	Sachverständiger
P.J. von Holdt	(Bezirksregierung Weser-Ems)	Mitglied und Sekretär

Beobachterstatus:

J. Enemark	Common Wadden Sea Secretariat	Geschäftsführer CWSS
------------	-------------------------------	----------------------

1. Eröffnung

Der Obmann der deutschen Delegation, Herr Krause, eröffnet als turnusmäßiger Vorsitzender die Versammlung und heißt alle Teilnehmer, insbesondere die niederländische Delegation sowie Herrn Enemark, herzlich willkommen.

Er dankt Herrn Jeß dafür, daß vom Landkreis Leer wiederum die „Haneburg“ als Tagungsort zur Verfügung gestellt wurde.

In seiner Begrüßungsansprache bringt Herr Krause die große Betroffenheit und Anteilnahme der Mitglieder der deutschen Delegation und der gesamten deutschen Bevölkerung über die furchtbare Explosions-Katastrophe zum Ausdruck, welche die niederländischen Nachbarn und insbesondere die Bürger der Stadt Enschede getroffen hat und großes Leid über die Menschen brachte.

Herr Hoogland dankt für das zum Ausdruck gebrachte Mitgefühl.

Mit Bestürzung und Trauer nehmen die Versammlungsteilnehmer seine Mitteilung entgegen, wonach Herr Vennix, Mitglied der niederländischen Delegation, ganz plötzlich im Alter von nur 42 Jahren verstorben ist. Sie ehren den Verstorbenen durch Erheben von den Plätzen.

Herr Hoogland teilt mit, daß bis Ende 1999 zwei Vertreter der Wasserverbände in der niederländischen Delegation vertreten waren, wogegen jetzt nach Bildung eines größeren Verbandes dieser nur noch ein Mitglied stellt; diese Funktion hätte Herr Vennix wahrnehmen sollen.

Der erkrankt gewesene Herr Menninga (Provinie Groningen) wird durch Herrn Kunst vertreten. Herr ter Laak ist durch eine Erkrankung, Herr Oosterveld durch eine anderweitige Verpflichtung an der Teilnahme verhindert. Als neues Mitglied der niederländischen Delegation nimmt Herr Luttje erstmals an einer Sitzung teil.

Herr Krause ergänzt seine Ausführungen mit der Mitteilung, daß Herr Faida durch einen Trauerfall an der Teilnahme an der Sitzung verhindert ist.

2. Feststellung der Tagungsordnung

Auf Vorschlag der Herren Hoogland und Krause wird beschlossen, der mit der Einladung versandten Tagungsordnung zu folgen.

3. Feststellung der Niederschrift über die 8. Sitzung des Unterausschusses „G“ Ems-Dollart, am 16. Dezember 1999, in Slochteren (NL)

Es werden keine Bedenken oder Anmerkungen zu Inhalt und Form der Niederschrift vorgetragen. Die Niederschrift wird entsprechend festgestellt; dieses gilt sowohl für die deutsche als auch für die niederländische Fassung.

Die Herren Hoogland und Krause unterzeichnen sowohl die deutsche als auch die niederländische Fassung der Niederschrift über die 8. Sitzung des Unterausschusses „G“ Ems-Dollart (v. 16.12.1999 in Slochteren)

4. Mitteilungen(aus der Ems – Kommission)

Herr Hoogland verweist darauf, daß im Berichtszeitraum keine Sitzung der Ems-Kommission stattgefunden hat und sich die Tätigkeit auf Kontakte der Sachverständigen beschränkt habe. Hierzu verweist Herr van Bentum auf ein am 27.April d.J. durchgeführtes Expertengespräch

5. Baggergutverklappung

Herr Franzius informiert, daß seitens des WSA Emden beabsichtigt ist, etwa 500.000 m³ Baggergut im Mündungsbereich des Dollart zu verklappen

Auf niederländischer Seite ist nach den Ausführungen von Herrn van Bentum seitens Groningen Seaports beabsichtigt, etwa 2,0 Mio m³ Baggergut zu verklappen;

mögliche Auswirkungen der Verklappung sollen vorab besprochen werden, wobei davon ausgegangen werden kann, daß sich die Experten im Prinzip einigen werden. Unter Hinweis auf das Ems-Dollart-Umweltprotokoll macht Herr Krause auf die in diesem Vertragswerk genannten Bedingungen und Kriterien aufmerksam. Hierzu ergänzt Herr Franzius, daß ein Untersuchungsprogramm die HABAK zu beachten hat.

Herr Krause verweist auf die Notwendigkeit einer bilateralen Abstimmung der zu beachtenden Kriterien in einem gemeinsamen Papier. Es ist grundsätzlich sicher zu stellen, daß aus Verklappungen keine bleibenden Schäden im Vertragsgebiet entstehen. Seitens Herrn van Bentum erfolgt hierzu der Hinweis, daß im Rahmen einer gegenwärtig erfolgenden Probeverklappung von 700 m³ Baggergut dessen Ausbreitung und die entstehenden Trübungswolken beobachtet werden als Teil einer Untersuchung zur Verdriftung der Baggermengen.

6. Sperrwerk/Stau in der Ems bei Gandersum

Die in der vergangenen Sitzung eingerichtete Arbeitsgruppe Sauerstoffgehalt Ems-Dollart hat sich entsprechend den Ausführungen von Herrn Wenn am 03.Mai d.J. zu einer ersten Besprechung im Baubüro Gandersum getroffen. In der auf niederländischer Seite von Herrn Nydamm (Rijkswaterstaat Noord-Nederland) geführten niederländischen Gruppe waren neben Rijkswaterstaat noch die Provincie Groningen und die Waterschap Hunze en Aa's vertreten. Auf deutscher Seite waren neben der Bezirksregierung Weser-Ems noch das WSA Emden, der Niedersächsische Landesbetrieb für Wasserwirtschaft und Küstenschutz (NLWK) sowie das Projektteam Emssperrwerk vertreten.

In der Besprechung wurden die beiderseitigen Standpunkte diskutiert und ein Abgleich der Sauerstoffrichtwerte an den relevanten EU-Richtlinien vorgenommen. Ein weiterer Themenbereich war die Erläuterung des zu erstellenden Betriebsplanes für das Emssperrwerk. Die nächste Besprechung soll schwerpunktmäßig den Betriebsplan zum Inhalt haben.

Herr Schiltkamp berichtet über das am 13.03. d.J. durchgeführte Treffen der Sachverständigen zum Thema Strömungsgeschwindigkeiten. Die vorliegende Risikoanalyse wurde den Teilnehmern erläutert und insgesamt habe man umfassende und zufriedenstellende Auskünfte vom Projektteam Emssperrwerk erhalten.

Herr Hoogland unterstreicht den Wert der vertrauensbildenden Zusammenarbeit, die bewirkt, daß keine Informationsdefizite mehr vorhanden sind.

Herr Krause gibt eine zusammenfassende Darstellung zum gegenwärtigen rechtlichen Stand der Angelegenheit.

Nachdem der Bau des Sperrwerkes zunächst durch Gerichtsbeschluß stillgelegt war, hat die Bezirksregierung Weser-Ems den Planfeststellungsbeschluß (v. 14.08.1998) durch einen überarbeiteten Beschluß (v. 22.07.1999) ergänzt und darin die „sofortige Vollziehung“ zugelassen. Danach konnten die Bauarbeiten fortgeführt werden.

Mehrere Anträge auf erneute Anordnung eines Baustopps hat das Verwaltungsgericht Oldenburg zurückgewiesen. Allerdings hat das Oberverwaltungsgericht hiergegen die Beschwerde zugelassen. Über diese Beschwerden ist bis zum gegenwärtigen Zeitpunkt noch nicht entschieden.

Die eingebrachten Begründungen der Naturschutzverbände haben das OVG nicht bewegt, einen erneuten Baustopp zu erlassen; seit Oktober (1999) wird wieder gebaut.

7. FFH – Richtlinie

Frau Datema berichtet, daß bezüglich der Begrenzung von Naturschutzgebieten und der hierzu bekannten Bedenken der Wasser- und Schifffahrtsverwaltung zwischenzeitlich auf der Grundlage von Artikel 6 des Ems-Dollart Umweltprotokolls ein sehr konstruktiver Termin mit dem Wasser- und Schifffahrtsamt Emden (WSA) durchgeführt wurde. Es wurde ein inhaltlich gemeinsames Konzept auf der Basis unterschiedlicher formaler Vorschriften gefunden, so daß der vorhanden gewesene Konflikt als aufgelöst betrachtet werden kann.

Herr Franzius bestätigt dieses mit dem Hinweis, daß eine konstruktive Lösung entwickelt wurde.

Entsprechend der sich aus der trilateralen Wattenmeerzusammenarbeit ergebenden Verpflichtung, werden gemäß den Ausführungen von Herrn Krause seitens Niedersachsen gegenwärtig Überlegungen angestellt, ob der außerhalb des umstrittenen Gebietes gelegene deutsche Bereich des Dollarts in den Geltungsbereich des Nationalparks Niedersächsisches Wattenmeer aufgenommen werden soll.

Bei dem in Rede stehenden Gebiet handelt es sich um einen Bereich, der gegenwärtig schon mit naturschutzrechtlichen Bestimmungen (Naturschutzgebiet, FFH-Gebiet, § 28 a Gebiet nach Niedersächsischem Naturschutzgesetz) belegt ist. Es ist beabsichtigt, das Nationalparkgesetz bezüglich des Wattenmeerbereichs zu novellieren.

Herr Hopkes macht für den Fall, daß eine Behinderung der Deichunterhaltung zu besorgen ist, gegen eine Nationalparkerweiterung generelle Bedenken geltend.

8. EU – Vogelschutzrichtlinie

Nach Darstellung von Herrn Kunst beabsichtigt die AG Umwelt der NHI (Neue Hanse Interregio) zum Thema FFH und Vogelschutzrichtlinie die Durchführung eines Seminars, in welchem den betroffenen und interessierten Institutionen, insbesondere den Kreisen und Gemeinden, umfassende Informationen zu Zielsetzungen und Auswirkungen vermittelt werden sollen.

9. Sachstand zum Aktionsprogramm Teil Wasserwirtschaft

Herr Enemark verweist auf den Umstand, daß der entsprechend dem Aktionsprogramm in Bearbeitung befindliche Bericht „Chemisches Monitoring des Ems-Ästuars“ bezüglich seines Inhaltes als Quality Status Report angesehen wird.

Die im letzten Teil des Berichtes ausgesprochenen Empfehlungen müssen seiner Ansicht nach politisch gewichtet und bezüglich des Handlungsbedarfs bewertet werden.

Vor der erkannten Notwendigkeit, hinsichtlich der Gewässergütebeurteilung für Küstengewässer eine gemeinsame Normierung zu entwickeln, wird zu den zuletzt in der vergangenen Sitzung hierzu angestellten Beratungen bezüglich der Finanzierungsmöglichkeiten die Frage nach dem Ergebnis der von niederländischer Seite unternommenen Aktivität bezüglich der Einwerbung von EU-Mitteln gestellt. Herr van Bentum teilt hierzu mit, daß nachdem das Projekt leider abgewiesen worden ist, insgesamt die Chancen sehr gering sind, um eine Kofinanzierung durch die EU zu erlangen. Zwischenzeitlich ist ein auf dem Gebiet des EU-Förderrechts sehr kompetentes Büro eingeschaltet worden, um die Chancen und Möglichkeiten für eine Förderung und eine zweckgerichtete Antragstellung aufzuzeigen. Herr Wenn berichtet über Absichten, das Projekt in das Programm Interregio III aufnehmen zu lassen.

Herr Enemark empfiehlt alle Möglichkeiten für eine Erhöhung der Chancen der Förderfähigkeit zu nutzen und regt hierfür eine Antragstellung unter dem trilateralen Dach an; er selbst bietet hierfür seine Unterstützung an.

Herr Krause weist darauf hin, daß die Frage der Entwicklung eines gemeinsamen Beurteilungssystem sowie dessen Entwicklungskosten und die Finanzierungsmöglichkeiten hierfür auch in der vergangenen Sitzung der Ständigen Grenzgewässerkommission diskutiert wurden. Der Obmann der deutschen Delegation, Herr Dr. Holzwarth, BMU, hat dabei zum Ausdruck gebracht, sich bei der EU für die Finanzierung eines Gewässerbeurteilungssystems für Küstengewässer einsetzen zu wollen.

Die Arbeitsgruppe Wassergüte wird gebeten, auf der Grundlage des von ihr erarbeiteten Berichts „Chemisches Monitoring des Ems-Ästuars“ möglichst konkrete Empfehlungen zu entwickeln, die in geeigneter Weise auf den Untersuchungsbericht verweisen.

Auf die Frage von Herrn Krause an die Arbeitsgruppe nach deren zeitlichen Vorstellungen und Möglichkeiten für die Erarbeitung eines Einleitungskatasters antwortet Herr Wenn, daß gegenwärtig der Schwerpunkt der Arbeit auf die Fertigung des Zustandberichtes gerichtet ist.

Vor dem Hintergrund der gewünschten und erwarteten Aktivität nach Außen wird der Arbeitsgruppe der Auftrag erteilt, die im Arbeitsprogramm für die Aufgabenerledigung genannten Termine und Zeitvorstellungen für eine Fortschreibung der Termin nochmals realistisch zu fassen.

10. Sachstand zum Aktionsprogramm Teil Naturschutz

Es ist gegenwärtig kein neuer Sachstand zu vermelden; auf die mit der WSV vorgenommene Abstimmung wird verwiesen.

11. EU Wasserrahmenrichtlinie

Herr Hoogland berichtet über die bei der EU entwickelten Gedanken, wonach für die Stromgebiete der großen Flüsse jeweils Koordinierungsstellen für die aufzustellenden Wasserhaushaltspläne geschaffen werden sollen.

Hinsichtlich der Küstengebiete ist beabsichtigt, diese in geeigneter Abgrenzung den Stromgebieten der großen Flüsse zuzuordnen.

Er stellt an Hand einer Karte einen niederländischen Vorschlag für die Zuordnung der Stromgebiete dar, wobei er insbesondere auf die angedachte Abgrenzung zwischen dem Rhein-Gebiet und dem Ems-Gebiet eingeht; danach wird vorgeschlagen, eine Abgrenzung etwa im Bereich Rottumeroog vorzunehmen.

Es wird festgestellt, daß bei einer derartigen und praktisch Teile der Ems-Mündung dem Rhein-Gebiet zuordnenden Abgrenzung darüber hinaus auch Teile des vom Ems-Dollart Vertrag beregelten „umstrittenen Gebietes“ erfaßt würden und insofern der Unterausschuß „G“ Ems-Dollart direkt betroffen sei.

Auf die Frage von Herrn von Holdt, dem eine seiner Kenntnis nach gleichfalls von niederländischer Seite gefertigte Karte mit einem deutlich weiter westlich gezogenen Abgrenzungsvorschlag bekannt ist, antwortet Herr Hoogland, daß es sich hierbei nicht um einen offiziellen Vorschlag handeln würde.

Ein abschließende Stellungnahme zum vorgestellten niederländischen Abgrenzungsvorschlag wird nicht gefaßt.

Herr Hoogland stellt als eine angedachte Möglichkeit die Ausdehnung der Zuständigkeit des Unterausschuß „G“ auf das Stromgebiet der Ems in Erwägung; eine Diskussion der vorgetragenen Gedanken erfolgt nicht.

12. Bekämpfung des Bisam

Herr Krause informiert über die in Deutschland bezüglich der Bekämpfung des Bisams eingetretene Änderung der rechtlichen Grundlagen und die dadurch ausgelösten organisatorischen Veränderungen.

Während bisher für die Bekämpfung des Bisams die Landwirtschaftskammern auf der Grundlage des Pflanzenschutzgesetzes zuständig waren, liegt ab dem 01. Januar 2000 die Bekämpfung bei den für die Unterhaltung der Gewässer und Deiche Verpflichteten; die Bisambekämpfung erfolgt im hierfür erforderlichen Umfang somit nunmehr als Teil der Unterhaltungspflicht an Gewässern und Deichen.

Die Bekämpfungspflichtigen werden jedoch diesbezüglich von den Landwirtschaftskammern unterstützt. Diese nehmen insbesondere weiterhin die Aufgaben der großflächigen Überwachung der Befallslage, die technische Organisation großflächiger Bekämpfungsmaßnahmen, die Sachkundeausbildung und Beratung der Fänger, Verbände und Behörden wahr. Insofern ist davon auszugehen, daß kein Bruch bei der Bekämpfung des Bisams zu befürchten ist.

Die Fänger haben bei ihrer Tätigkeit tierschutzrechtliche Gesichtspunkte zu beachten, weshalb sie auch einen entsprechenden Sachkundenachweis beizubringen haben.

Seitens der Mitglieder der niederländischen Delegation wird der Wunsch und die Erwartung bekräftigt, daß insbesondere im Grenzgebiet es nicht zu einem Nachlassen bei der Bekämpfung des Bisams kommt.

Es besteht Übereinstimmung, im Unterausschuß auch weiterhin wechselseitig Informationen über Befallslage und die Bekämpfung auszutauschen.

Herr von Holdt wird gebeten, der Niederschrift über die Sitzung den Jahresbericht 1999 über das Auftreten und die Bekämpfung des Bisams in Weser-Ems als Anlage beizufügen.

13. Studie „Lebendige Ems – Entwicklungsplan für Ems und Dollart“ der Umweltverbände

Die Obmänner unterrichten die Versammlung darüber, daß die niederländische Naturschutzorganisation „Waddenvereniging“ darum gebeten hat, im Rahmen der Unterausschußsitzung offiziell eine Studie „Lebendige Ems – Entwicklungsplan für Ems und Dollart“ übergeben zu dürfen. Diese Studie ist von der Waddenvereniging zusammen mit anderen im Ems-Dollart-Gebiet arbeitenden Naturschutzorganisationen in Auftrag gegeben worden und wurde von dem belgischen „Instituut voor Natuurbehoud“ erarbeitet.

Herr Krause bringt seine Verwunderung über den Umstand zum Ausdruck, daß offenkundig seitens des die Studie erarbeiteten Instituts kein Kontakt zu den mit dem Ems-Dollart Gebiet vertrauten Behörden aufgenommen wurde.

Er weist weiter darauf hin, daß leider die sowohl von Herrn Hoogland und ihm selbst als auch die von den Sekretären gegenüber der Waddenvereniging unternommenen Bemühungen, vorab einen Einblick in die Studie nehmen zu können, erfolglos geblieben sind. In Absprache mit Herrn Hoogland hätte daher Abstand davon genommen werden müssen, der Waddenvereniging ein offizielles Forum zur Übergabe der Studie an behördliche Stellen zur Verfügung zu stellen.

Gegenüber der Waddenvereniging ist von Herrn Krause zwar das grundsätzliche Interesse des Unterausschuß „Ems-Dollart“ in der Ständigen Deutsch-Niederländischen Grenzgewässerkommission an dem Ergebnis der Studie zum Ausdruck gebracht worden, gleichzeitig ist dabei aber auf das Erfordernis einer umfassenden Einsichtnahme noch vor einem offiziellen Übergabetermin hingewiesen worden.

Es ist von Herrn Hoogland beabsichtigt, ein inhaltlich gleichlautendes Schreiben an die Waddenvereniging zu richten.

14. Informationen / Verschiedenes

Herr Enemark berichtet über ein mit einem Kostenaufwand von ca. 2 Mio. EURO betriebenes und jetzt angelaufenes trilaterales Projekt, mit welchem das Interesse der Bürger auf spezielle im Wattenmarschbereich vorhandene und aus historischer und kultureller Sicht international bedeutsame Werte gelenkt werden soll.

Das Vorhandensein von einigen Dutzend Burgen im Marschenbereich stellt nämlich eine weltweit einmalige Situation dar, die jetzt inventarisiert, kartiert und bewertet werden soll. Ziel des Projekts ist eine nachhaltige Nutzung.

Die Federführung für das Projekt liegt bei der Bezirksregierung Lüneburg.

Auf die Nachfrage von Herrn Wenn, unter welchen Voraussetzungen die Veröffentlichung der vom Unterausschuß erarbeiteten Papiere erfolgen soll, wird auf die bereits vor einiger Zeit getroffene Festlegung verwiesen, wonach eine Weitergabe nur im Einzelfall und auf spezielle Nachfrage vorzunehmen ist.

15. Nächstfolgende Sitzung des Unterausschusses

Die 10. Sitzung des Unterausschuß „G“ soll stattfinden am:

Dienstag, 21. November 2000

Beginn: 15:00 Uhr

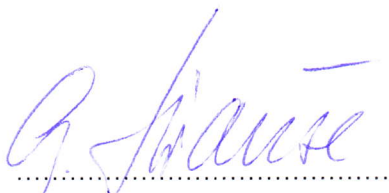
in Nieuweschan (NL)

Für die Vorbesprechung der Delegationen sollen ab 14:00 Uhr
Räumlichkeiten zur Verfügung gestellt werden.

16. Abschluß

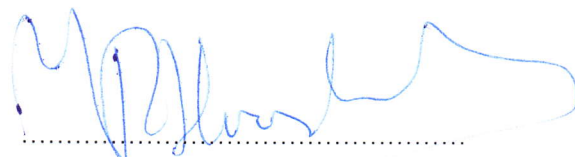
Herr Krause schließt die 9. Sitzung und dankt den Teilnehmern für ihre Beiträge und das Gelingen der Sitzung.

Der Obmann
der deutschen Delegation

MR G. Krause

Der Obmann
der niederländischen Delegation

Ir. J.R. Hoogland

Datum:

* * * * *

Ständige Deutsch-Niederländische Grenzgewässerkommission
Unterausschuß G „Ems – Dollart“

9. Sitzung, am 18. Mai 2000

Haneburg, Leer

Anwesenheitsliste

Name / Naam	Dienststelle / Dienst
Krause	Nols. MU
M. R. Hoogland	RWS Noord Nederland
F. van Benthum	RWS Noord-Nederland
K. LUTTJE	RWS Noord-Nederland
M. Dorema	LVN Directie Noord
J. Kunst	provincie Groningen
L. SCHILTKAMP	WATERSCHAP HUNZE EN AA'S
J. ENERAZK	CWS
J. Hopker	Rh. Deichacht
J. Joffe	LK Leer
O. Kuyper	WSD-NW - AURICH
H. Wenz	Bez. Reg. W-E aur
P. J. A. H. H.	Bez. Reg. W-E 502 OL